

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

Από τους αρχαίους χρόνους
ως το 2020 μ.Χ.

Η Δήλος είναι μικρή νήσος των Κυκλάδων
δυτικά της Μυκόνου.

Ήταν ένα από τα σημαντικότερα ιερά μέρη
του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Έρευνες σε αρχαίες πέτρινες καλύβες που βρέθηκαν στο νησί δείχνουν ότι είχε κατοικηθεί από την τρίτη χιλιετία π.Χ. Την εποχή της συγγραφής της Οδύσσειας το νησί ήταν ήδη διάσημο ως η γενέτειρα των δίδυμων θεών Απόλλωνα και Άρτεμης, παιδιά που έκανε η θεά Λητώ με τον Δία και τα γέννησε στη Δήλο.

Η Μινωική Κρήνη που ήταν ένα ορθογώνιο κοινό πηγάδι λαξευμένο στο βράχο, με κεντρικό κίονα, επισημοποίησε την ιερή πηγή στη μορφή του έκτου αιώνα π.Χ. Σφιχτά τοποθετημένα τμήματα τοιχοποιίας σχηματίζουν τους τοίχους. Το νερό μπορεί ακόμα να φτάσει με μια σειρά σκαλοπατιών που γεμίζουν τη μία πλευρά.

Η Οδός των Λεόντων αφιερώθηκε στον Απόλλωνα από τους κατοίκους της Νάξου λίγο πριν το 600 π.Χ. Οι μαρμαρίνοι φύλακες λιοντάρια ήταν κατά μήκος της Ιερής Οδού. Τα λιοντάρια δημιουργούν μια μνημειακή λεωφόρο συγκρίσιμη με τις αιγυπτιακές λεωφόρους με τις σφίγγες. Σήμερα έχουν απομείνει μόνο επτά από τα αρχικά λιοντάρια.

Ο «Οίκος των Ναξιωτών», που έγινε το πρώτο τέταρτο του δού αιώνα π.Χ., είχε μια μεγάλη αίθουσα με μια κεντρική ιωνική κιονοστοιχία, ένα τρίστυλο δυτικής βεράντας και μια ανατολική μαρμαρίνη προέκταση που έγινε στα μέσα του έκτου αιώνα π.Χ.

Η πόλη-κράτος της Αθήνας πραγματοποίησε μια σειρά από «καθαρισμούς» σε μια προσπάθεια να καταστήσει το νησί κατάλληλο για τη σωστή λατρεία των θεών. Η πρώτη έλαβε χώρα τον έκτο αιώνα π.Χ., υπό τη διεύθυνση του τύραννου Πεισίστρατου, ο οποίος διέταξε να ανασκαφούν όλοι οι τάφοι που βλέπονταν από τον ναό και τα πτώματα να μεταφερθούν σε άλλο κοντινό νησί.

Μετά τη μάχη των Πλαταιών και τη δεύτερη ήττα των Περσών, η Αθηναϊκή Δημοκρατία ήταν η πρώτη δύναμη στην Ελλάδα. Έτσι οι νησιωτικές ελληνικές πόλεις τάχθηκαν στο πλευρό των Αθηναίων και ιδρύθηκε το 478 π.Χ. η Συμμαχία της Δήλου. Ονομάστηκε έτσι από την αρχική της έδρα, το νησί της Δήλου, όπου οι συναντήσεις διεξάγονταν σε έναν ναό. Η περίοδος της Δηλιακής Συμμαχίας ήταν μια λαμπρή περίοδος για την Ελλάδα. Η Αθήνα κυριάρχησε σε θάλασσα και ξηρά. Δυστυχώς όμως αντί να ενωθεί και με τον προαιώνιο εχθρό της, τη Σπάρτη, μόλις έληξε η εκεχειρία ξεκίνησε πάλι η σύγκρουση.

Η κατασκευή του Ναού των Δηλίων χρηματοδοτήθηκε από τη Συμμαχία της Δήλου και ξεκίνησε το 476 π.Χ. Η κατασκευή διακόπηκε το 454 π.Χ. όταν το Δηλιακό Θησαυροφυλάκιο μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Οι εργασίες ξανάρχισαν κατά την περίοδο της ανεξαρτησίας της Δήλου μετά το 314 π.Χ. Ο ναός καταστράφηκε κυρίως κατά τους

Μιθριδατικούς πολέμους και σήμερα σώζονται μόνο τα κατώτερα θεμέλια και οι κατακερματισμένοι κίονες.

Τον πέμπτο αιώνα π.Χ., κατά το έκτο έτος του Πελοποννησιακού Πολέμου και υπό τις οδηγίες του Μαντείου των Δελφών, ολόκληρο το νησί «καθαρίστηκε» από όλα τα πτώματα. Τελικά εκδόθηκε νέο διάταγμα, ώστε να μην επιτρέπεται σε κανέναν να ταφεί ή να γεννήσει στο νησί λόγω της ιερής του σημασίας και να διατηρήσει την ουδετερότητά του στο εμπόριο, αφού κανείς δεν θα μπορούσε τότε να διεκδικήσει την

ιδιοκτησία μέσω κληρονομιάς. Αμέσως μετά την «κάθαρση» αυτή γιορταζόταν εκεί η αρχή των Δηλιακών αγώνων. Τέσσερα χρόνια αργότερα, όλοι οι κάτοικοι του νησιού μεταφέρθηκαν στο Αδραμύττιο της Μικράς Ασίας ως περαιτέρω «κάθαρση».

Λίγα χρόνια μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου ιδρύθηκε η δεύτερη Δηλιακή Συμμαχία. Η Δήλος έγινε ξανά κέντρο της συμμαχίας μέχρι το 314 π.Χ., οπότε οι Μακεδόνες με βασιλιά τον Αντίγονο Γονατά απέσπασαν το νησί από τους Αθηναίους και το ανακήρυξαν ανεξάρτητο. Η περίοδος της ανεξαρτησίας που διήρκεσε από το 314 ως το 166 ήταν περίοδος ακμής για το νησί. Το νησί εξελίχθηκε σε σημαντικό εμπορικό κέντρο. Μια καλά εδραιωμένη φοινικική αποικία στο νησί είχε εκτεταμένες εμπορικές σχέσεις. Στη φωτογραφία ο Ναός της Ίσιδας.

Ο Οίκος των Δελφινιών ονομάζεται με βάση το μωσαϊκό του αίθριου χώρου, όπου οι έρωτες ιππεύουν δελφίνια. Ο ιδιοκτήτης του Οίκου, που ήταν Φοίνικας, παράγγειλε αυτό το μωσαϊκό δαπέδου να είναι στον προθάλαμό του.

Ακόμα περισσότερο θα αναπτυχθεί μετά το 166 π.Χ., όταν και πέρασε στον έλεγχο της Ρώμης. Οι Ρωμαίοι ανακήρυξαν τη Δήλο ελεύθερο λιμάνι και το νησί συγκέντρωσε εμπόρους και πλοιοκτήτες. Υπολογίζεται πως σ' αυτή τη χρονική περίοδο, στη Δήλο κατοικούσαν 30.000 άνθρωποι, ένας πολύ μεγάλος πληθυσμός για την έκταση του νησιού.

Η Αγορά των Κομπεταλιαστών ήταν μία από τις κύριες αγορές της Δήλου. Η αγορά χρονολογείται από το τελευταίο τέταρτο του 2ου αιώνα π.Χ. Η αγορά γειτνιάζει άμεσα με το Ιερό Λιμάνι. Στο κέντρο της αγοράς βρίσκονται οι βάσεις της πλατείας και το μαρμάρινο μνημείο που είναι αφιερωμένο στον Ερμή. Στο ανατολικό και νότιο μέρος της αγοράς βρίσκονται τα ερείπια καταστημάτων από τη χρυσή εποχή του κέντρου του Ελληνικού εμπορίου.

Ο Οίκος του Διόνυσου είναι ένα πολυτελές ιδιωτικό σπίτι του δεύτερου αιώνα που πήρε το όνομά του από το μωσαϊκό του δαπέδου, στο οποίο ο Διόνυσος ιππεύει έναν πάνθηρα.

Κατά τη διάρκεια του 8ου και του 9ου αιώνα το νησί δέχτηκε διαδοχικές επιδρομές από Σλάβους αρχικά και Σαρακηνούς στη συνέχεια με αποτέλεσμα να ερημώσει τελείως. Τα επόμενα χρόνια τα ερείπια του νησιού χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικά υλικά από τους κατοίκους των γύρω νησιών.

Η Δήλος βγήκε από την αφάνεια στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ξεκίνησε η αρχαιολογική έρευνα στο νησί. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Δήλου κατασκευάστηκε το 1904 από την Αρχαιολογική Εταιρεία και επεκτάθηκε το 1931 και το 1972. Η Δήλος ανακηρύχθηκε το 1990 Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την UNESCO.

Σήμερα η νήσος Δήλος υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Μυκόνου. Ο πληθυσμός της είναι 24 κάτοικοι, οι οποίοι ανήκουν κατά κύριο λόγο στο προσωπικό του αρχαιολογικού χώρου και του αρχαιολογικού μουσείου της Δήλου (φύλακες και διοικητικοί).

Το νησί διαθέτει επίσης μικρό λιμάνι στη δυτική του πλευρά, το οποίο εξυπηρετεί τα τουριστικά πλοία που φέρνουν επισκέπτες για τον αρχαιολογικό χώρο. Τα περισσότερα αναχωρούν από τη γειτονική Μύκονο.